

ὑπάρχει ἐν Ἠπείρῳ, τὸ δὲ Σόλλιον τοῦ Θουκυδίδου ἐν ταῖς παραλίαις τῆς Αὐτικῆς Ἑλλάδος, ὥστε φανερόν ἤδη γίνεται παντὶ, ὡς καὶ τῷ Ἀγγλῷ ἐκείνῳ, ὅτι ἀλλαχοῦ μὲν ἦσαν οἱ καθ' Ὀμηρον Σελλοὶ, ἀλλαχοῦ δὲ τὸ Σόλλιον τοῦ Θουκυδίδου, καὶ ἀλλαχοῦ τὸ ἡμέτερον Σούλι. Καὶ οἱ μὲν Σελλοὶ, ὡς εἶπομεν, ἐν τῇ Ἠπείρῳ παρὰ τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀργυροκάστρου, τὸ δὲ Σόλλιον ἐν ταῖς παραλίαις τῆς Αὐτικῆς Ἑλλάδος ἦν, καὶ τὸ ἡρωϊκὸν Σούλι ἐν τοῖς μεσογειοτέροις τῆς Ἠπείρου ὑπάρχει, παρὰ ταῖς ἐπαρχίαις Παρχμυθίαις καὶ Ἰωαννίνων.

Οὐδὲ τὸ ἀρχαῖον ἐθνάριον τῆς Ἠπείρου, τοὺς Σουλῖονας, ἐνταῦθα ὑποθετόν, καθότι οὗτοι ἦσαν ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Χρονίας διατελοῦντες ὑπὸ τὴν ἐπ' ῥοήν τῶν Χρόνων. Τὸ δ' ἡμέτερον Σούλιον εὐρίσκεται πλησίον τῆς Θεσπρωτίας καὶ κατοικήθη κατὰ τὴν παράδοσίν μας ἐπὶ τῆς ἐποχῆς πιθανῶς ἐκείνης, καθ' ἣν οἱ μωαμεθανοὶ ἐξηπλοῦντο ἐν τῇ Ἠπείρῳ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ περιφήμου Σκεντέρμπεη, καὶ καθ' ἣν ἐξεπατριώθησαν οἱ ἡμέτεροι Σουλανιώται, ὡς εἶδομεν. Τὴν παράδοσιν ταύτην, τὴν ὑπαρξίν τῶν ἐρειπίων τῶν Σουλανῶν, τὴν ὑπαρξίν τῆς ὀνομασίας «Σουλανά» εἰς τὰ στόματα τοῦ λαοῦ τῶν μερῶν ἡμῶν, ἢ ἐπὶ τῷ Διαγωνισμῷ τῷ Ἠπειρωτικῷ παρὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἐκλεχθεῖσα ἐπιτροπὴ ἀγνοεῖται διατί ἀπέδωκεν εἰς τὸν ἐμὸν ὑπερβολικὸν πατριωτισμὸν ἐν τῇ κατὰ 1865 ἐκθέσει αὐτῆς. Παρακαλοῦνται ὅμως τὰ μέλη αὐτῆς ὅπως ἐπισκεφθῶσι τὰ «Σουλανά», ἴδωσιν ἰδίους ὀφθαλμοῖς τὰ ἐρείπια αὐτῶν, μάθωσι τὴν παράδοσιν καὶ ἀκούσωσιν ἰδίους ὡσεὶ τοῦ ὀνόματος Σουλανῶν, καὶ τότε δὴ τότε σὺν τῷ πατριωτισμῷ μου καθαρὰ θέλουσι διᾶδει καὶ τὸν ἀκραιφνῆ περὶ τὴν ἐπιστήμην ζήλόν μου. Τὸ ὄνομα «Σούλι» ἀπαντᾶται καὶ κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ἀπ' αὐτῆς τῆς 16' ἑκατονταετηρίδος· εἰς τὴν Αἰτικήν, παρὰ τὸν Μαραθῶνα, ὑπῆρχε, ὑπάρχει δὲ καὶ σήμερον ἔτι χωρίον «Σούλι», καλούμενον, ἐν ᾧ ὁ Δεσπότης τῶν Σαλώνων Θωμᾶς ὁ Γ' κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦ Μωρέως ὑπὸ Buchon, ἔλαβε γενεαλογικὴν κατοχὴν (ἴδε χρον. Γαλαξιδίου ὑπὸ Σάθα σελ. 69) κτλ.

Τὸ δ' ὄνομα «Σούλι» προήχθη ἴσως ἐκ τοῦ Sola Sula, Sole, κατὰ τὰς διαφόρους δηλαδὴ μετατροπὰς, ἃς ἐλάβανον τὰ ὀνόματα ἐν τοῖς βαρβάραις καιροῖς τοῦ μεσαίωνα, ὅπως καὶ τὰ ἡμέτερα Σουλανά ἴσως ἐκ τοῦ Sula προσθήκῃ τοῦ na παρήχθησαν· ἄρα ὅπως ἀπαράδεκτον τοῦ λοιποῦ ὅτι ἕνεκα φόβου παρήχθη τὸ ὄνομα Σούλι. Διὰ τί ὅμως ὠνομάσθη «Σούλι» τὸ μέρος αὐτὸ τῆς Ἠπείρου καὶ παρὰ τίνος καὶ πότε, ἀκριβῶς προσδιορισμένον δὲν ὑπάρχει· ἀλλ' αἱ ἀγαθὴ τύχη ἀπὸ τίνος ἐπιτυχῶς ἀρ-

ζάμεναι ἔρευναι τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν μεσαίωνα ἴσως διαλευκάνωσι καὶ τὰ περὶ τούτου.

Ἐγγραφον Ἀθήνησι 1867 κατὰ μῆνα Ἰούλιον.

Α. ΠΕΤΡΙΔΗΣ.

Ο ΣΧΕΔΙΟΓΡΑΦΟΣ.

(Συνέχ. καὶ τέλος. Ἰδε φυλ. 419.)

4

Ἡ Διαθήκη.

Τέλος ἔφθασε καὶ ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἔπρεπε νὰ δημοσιευθῇ ἡ διαθήκη· διὰ τοῦτο ἐπορεύοντο κατ' αὐτὴν οἱ κληρονόμοι εἰς τὸ δικαστήριον.

Ὁ ὑποδηματοποιὸς Μαστρολευθέρης Χούντας ἦτο ὁ πρῶτος, ὅστις λίαν πρῶτ' ἐξυπνήσας ἐβιάδιζε τὴν πρὸς τὸ δικαστήριον φέρουσαν ὁδόν. Πρὸ μιᾶς ὥρας δὲν ἠδύνατο νὰ ἡσυχάσῃ πλέον εἰς τὴν οἰκίαν. Τὴν παρελθούσαν νύκτα εἶχεν ἐνυπνιασθῇ ὁ ἄθλιος ὅτι διερχόμενος δάσος τι ἀπῆντησε γάταν ὠραιότητα, ποικιλόδερμον καὶ παχεῖαν. Ὁ Μαστρολευθέρης ἐνόμισεν ὅτι τὸ δέρμα τῆς ἦτο πολύτιμον, διὰ τοῦτο ἐπροσπάθει νὰ τὴν συλλάβῃ. Ἐτρεχε λοιπὸν ἀπὸ θάμνου εἰς θάμνον, καὶ ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον· ἐν ταῦτοις εἰς μάτην, ἐπειδὴ τὸ εὐκίνητον ζῶον πάντοτε ὑπεξέφευγε. Περιβλέψας τέλος εἶδεν ὅτι εἶχεν ἀποπλανηθῇ, καὶ δὲν ἠδύνατο μ' ὅλας τὰς προσπάθειας νὰ εὕρῃ τὴν εἰς τὴν οἰκίαν του φέρουσαν ὁδόν· μ' ὅλα ταῦτα κατάρθωσε νὰ ἴδῃ μακρόθεν τὸ ἐργαστήριόν του, ἐντὸς δὲ αὐτοῦ εὐρίσκετο ἡ γάτα ἐξηπλωμένη μ' ὅλην τὴν ἄνεσιν ἐπὶ σωροῦ τινος παλαιῶν ὑποδημάτων.

Ἄν καλῶς ἐβλεπεν ἡ γάτα ἐκράτει τότε διὰ τῶν ποδῶν καὶ ὀδόντων τῆς ἀνθρώπινον κεφαλὴν, ἥτις εἶχε τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου τοῦ Φιλοθέου, ὅστις ἐφαίνετο ὅτι περιγελᾷ αὐτὸν περιφρονητικῶς.

Κατ' ἀρχὰς τὸ ἐνύπνιον δυσπρόστησε τὸν Μαστρολευθέρην· αἶφνης ὅμως ἐσυλλογίσθη τὸν ὄνειρακρίτην του· εὐθὺς λοιπὸν ἤρπασεν αὐτὸν κείμενον ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν του — ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦτο ἔθετεν ἐκάστην νύκτα τὸν πολύτιμόν του τοῦτον θησαυρόν — ἀνεπήδησεν ἐκ τῆς κλίνης, ἤναψε φῶς καὶ ἀνεζήτησε, γάτα· δάσος· ἀποπλάνησις καὶ ἐργαστήριον, ἅπαντα ταῦτα εὐρίσκοντο εἰς τοὺς ἀριθμοὺς 60. 45. 25 καὶ 70, ἐπρόσθεσεν ὅλους αὐτοὺς καὶ εὗρε τὸ ἄθροισμα 200, ἀνεζήτησε περαιτέρω καὶ ἀνέγνωσεν· ὅταν ἐκ τεσσάρων ἀριθμῶν τοῦ ἐνυπνίου ἀποτελῆται τὸ ἄθροισμα 200 — ἐνταῦθα δὲ ἦτο ἀποτετυπωμένον μέλαν ἐπὶ λευκοῦ — τοῦτο εἶναι

σταυρὸς ἐκ ῥόδων, σημεῖον εὐτυχίας· οἱ τέσσαρες οὗτοι ἀριθμοὶ κερδαίνουνσιν ἀναμφιδόλως.

Εὐγε! ἀνεβόησε πλήρης χαρᾶς ὁ Μαστρολευθέρης. Τώρα τὴν ἔχω καλὰ. Ἄμα λάβω τὴν κληρονομίαν εὐθὺς θὰ ἀγοράσω καὶ τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ λαχείου 60, 45, 25 καὶ 70· ἐκτὸς δὲ τούτου θὰ ἀγοράσω καὶ ἕκ τινος τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ λαχείων τὸν ἀριθμὸν 200, τότε δὲ ἂν θέλῃ ὁ Θεὸς, θὰ κερδήσω ὅσα θέλω. Ἐκ δὲ τῆς ὑπερβολικῆς του χαρᾶς, τῆς προελθούσης παραδόξως ἀπὸ τῶ ψευδὲς τοῦτο φᾶσμα, οἱ ἀπονεναρκωμένοι γλαυκοὶ ὀφθαλμοὶ του ἀπεστερρώθησαν ἐντελῶς.

Ἐνεδύθη λοιπὸν εὐθὺς τάχιστα, ἀναλογιζόμενος πάντοτε πόσα ἔχει διαθέσει ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ πλούσιος διπαρμπκαμπούρης, ἐπειδὴ μὲ τοῦτον τὸν τίτλον ἐτίμα πάντοτε αὐτὸς τε καὶ ἡ οἰκογένειά του τὸν ἀποθανόντα. Δέκα χιλιάδες τάλληρα τοῦλάχιστον θὰ κληρονομήσω ἔλεγε· καὶ ἐπειδὴ ὅσα εἶπε χθὲς εἰς τὸν Δαμιανὸν περὶ τῆς κληρονομίας δὲν τὰ εἶπε μετὰ σπουδαιότητος, ἐνδομύχως ἐπίστευεν ὅτι ἡ κληρονομία θὰ ἦτο πολὺ μεγαλειτέρα ἀκόμη.

Καὶ ὁ Δαμιανὸς δὲ ἦτο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς φερούσης εἰς τὸ δικαστήριον. Ἄν ἦτο δυνατόν, σήμερον ἐφαίνετο ἀκόμη ἀθλιέστερος ἀφ' ὅ,τι ἦτο χθὲς, ἐπειδὴ διῆλθεν ἄϋπνος ὅλην τὴν νύκτα. Ἐν τῇ πεποιθήσει δὲ ὅτι θὰ κληρονομήσῃ πέντε ὡς ἑξ χιλιάδας δραχμῶν δὲν ἠδύνατο νὰ ἡσυχάσῃ. Εὗρίσκετο εἰς τὴν μεγαλειτέραν στενοχωρίαν ἀναλογιζόμενος ποῖον τῶν σχεδίων του ἦτο συμφερότερον νὰ πραγματοποιήσῃ· τὴν ἐφημερίδα, ἢ τὴν κεντρικὴν τοῦ κόσμου τράπεζαν, ἢ τὸ ἐνεχειριστήριον δι' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, ἢ τὸ λαχεῖον διὰ τὰς γυναῖκας, ἢ, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν κυλιόμενος ἄϋπνος ἐν τῇ κλίνῃ του, « δὲν εἶναι συμφερότερον διὰ τὴν ἀνθρωπότητα νὰ συστήσω ἕν γενικὸν δι' αὐτὴν φρενοκομεῖον μὲ μερίδας; » Εἶναι ἐνδεχόμενον πᾶς ἄνθρωπος νὰ πάθῃ τὰς φρένας του, διὰ τοῦτο ἕκαστος ἔχει συμφέρον ἀπὸ τὴν σύστασιν ἑνὸς τοιούτου φιλανθρωπικωτάτου καταστήματος, καὶ εἶμαι βεβαιότατος ὅτι θὰ τὴν ὑποστηρίξῃ. Πέντε μέγιστα πτέρυγες θὰ ἀποτελέσωσι τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, ἕκαστη δὲ τούτων θὰ χρησιμεύῃ δι' ἕν ἕκαστον μέρος τοῦ κόσμου. Τὸ κέντρον τοῦ οἰκοδομήματος θὰ ἀνήκῃ ἀποκλειστικῶς εἰς ἐμὲ, ὡς τὸν γενικὸν τοῦ καταστήματος διευθυντήν. Εἰς ἕκαστην πτέρυγα θὰ ὑπάρχῃ ἕν θέατρον, μία αἶθουσα διὰ τὰς μουσικὰς συμφωνίας, ἕν σχολεῖον τῆς ἱππασίας, καὶ, ὅπερ εἶναι καὶ φυσικώτατον, δι' ἕκαστον θρησκευμα ἀνὰ μία ἐκκλησία. Τοιοῦτοτρόπως διῆλθεν ἡ νύξ σχεδὸν ὁλόκληρος μετριοῦ ἢ κεφαλὴ τοῦ Δαμιανοῦ ἐσκοτίσθη ἐντελῶς, καὶ οὕτως ἠδυνήθη νὰ ἀποκοιμηθῇ βραχύτατον καὶ πυρετώδη ὕπνον.

Εἰς ὅλως διάφορον θέσιν εὗρίσκοντο οἱ δύο ἄλλοι κληρονόμοι. Ἀφοῦ ἡ γρατὰ θεῖα ἐκοιμήθη ἡσυχῶς, ἐγερθεῖσα ἔκαμε τὴν συνήθη αὐτῇ ἐωθινήν προσευχὴν τῆς ἀτάραχος, δὲ καὶ φιλόφρων παρετήρει τὸν ὥρειον καὶ γαλήνιον οὐρανὸν, δοξολογοῦσα τὰς ἐν αὐτῷ δυνάμεις, διὰ τῶν ὁποίων ἤλπιζε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἡμέραν ἐκείνην διακοσίας δραχμὰς, διὰ νὰ δυνηθῇ δι' αὐτῶν νὰ ἀπολαύσῃ ἡσυχώτερον μέλλον.

Ὁ ἀχνίζων καφῆς, τὸν ὁποῖον ἔβρασεν ἡ μικρά, καὶ ὅστις ἦτο ἡ μόνη τῆς ἀναψυχῆ, τῇ ἐφάνη νοστιμώτατος. Ὁ διὰ τοῦ ἀνεωχθέντος παραθύρου εἰσπνεύσας καὶ πληρώσας τὸ δωμάτιον πρωῒνός ἀῆρ, ἤρχισε νὰ ζωογονῇ τὰς δυνάμεις τῆς. Πρὶν ἢ πορευθῇ δὲ εἰς τὸ ὀχληρὸν δι' αὐτὴν δικαστήριον, ἠθέλησε νὰ ἀναπνεύσῃ εἰς τὴν ἐξοχὴν τὸν καθαρὸν τῆς πρωῒας ἀέρα, διὰ τοῦτο ἐξῆλθεν ὀλίγον στηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τῆς μικρᾶς. Πόσον δὲ θελκτικὴ εἶναι ἡ ἐξοχὴ καὶ ἡ θέα τῶν μερῶν ἐκείνων, τοῦτο δύνανται νὰ ἐννοήσωσι μόνον οἱ ἐπισκεφθέντες τοιοῦτους τόπους. Ἀφ' ἑνὸς ἑλκύει τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ θεατοῦ ὁ μεγαλοπρεπὴς ῥέων Σύθας, ἀφ' ἑτέρου ἡ ὠραία καὶ κατάφυτος κοιλάς· ἀφ' ἑνὸς ἡ ὠραία θάλασσα τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ μεγαλοπρεπὴς Παρνασσὸς καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Στερεᾶς ὄρη· εἰς ὁποιονδήποτε μέρος τοῦ ὀρίζοντος καὶ ἂν στρέψῃ τὰ βλέμματά του καὶ ὁ ἀπλούστερος θεατὴς θὰ ἀνεύρῃ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐνταῦθα φύσεως. Ἡ γρατὰ μόλις κατάρθωσε νὰ ἀποχωρισθῇ τῆς ὠραίας ταύτης φύσεως· βεβαίως δὲ θὰ ἐλησμόνει τὸ δικαστήριον, ἂν δὲν τὸ ὑπενθύμιζεν εἰς αὐτὴν ἡ ἐγγονή τῆς, ἥτις τὴν ἐβίασε νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν.

Ὁ Φιλόθεος καὶ σήμερον ἦτο ὁ αὐτὸς καθὼς καὶ πάντοτε. Εἰσελθὼν εἰς τὸ δικαστήριον ἐχαιρέτησε πάντας φιλοφρόνως καὶ εὐμενῶς. Ὡς ἐμφρὼν ὅμως, ὅστις ἐγνώριζε τὸν κόσμον καὶ τὴν ἀξίαν τῶν χρημάτων, εὗρίσκετο εἰς ἐσωτερικὴν συγκίνησιν κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην. Ἦτο μὲν ἀρκετὰ πλούσιος ὥστε δὲν εἶχεν ἀνάγκην τῆς κληρονομίας ταύτης, ἀλλὰ καὶ ἂν ἐλάμβανέ τι ἐκ ταύτης, ἐγνώριζε πῶς ἔπρεπε νὰ τὸ διαθέσῃ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῦ τε καὶ τῶν ὁμοίων του.

Ἐπὶ τέλους ἡ ὑπόθεσις ἔλαβε τὴν τακτικὴν αὐτῆς καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου διαγραφομένην πορείαν. Ἀπαντες οἱ κληρονόμοι ἐπαρουσίασαν ἐπίσημα ἀποδεικτικὰ τῆς ταυτότητός των καὶ τῶν ἀξιώσεών των. Οὕτω δὲ ἤρχισεν ἡ ἀνάγνωσις τῆς διαθήκης.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Μαστρολευθέρη ἀνεπήδησαν ἐκ τῶν κοιλωμάτων των· αἱ ὀφρὺς ἀνῆλθον μέχρι τοῦ μετώπου· τὸ κάτισχνον ὡς κάλαμος σῶμά του ἔτρεμεν ἀπὸ τὴν συγκίνησιν, ὅπως τρέμωσι τὰ φύλλα τῶν δένδρων ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Ὁ Σχεδιογράφος ἀπ' ἐναντίας ἵστατο ὄρθιος, ἐλκύων διὰ τῶν χαρα-

κτῆρων τοῦ προσώπου του ὅτι εὕρισκετο βεβουθισμένος εἰς σπουδαίους συλλογισμούς· τὸν μακρὸν ὀστεοειδῆ λιχνὸν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἐκράτει, κατὰ τὴν συνήθειάν του, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς τῆς ὄχι ὀλιγώτερον μακρᾶς καὶ ἰσχυρῆς ρινὸς του· διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς ἐταμβάκιζε μ' ὄλην τὴν μεγαλοπρέπειαν.

Ἡ γραῖα θεία ἐκάθητο ἐπὶ τινος καθίσματος μετὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας, καὶ ἐκπεπληγμένη διὰ τὰς ἀγνώστους εἰς αὐτὴν τέως ἐθιμοταξίας τοῦ δικαστηρίου. Πλησίον τῆς ἵστατο ἡ μικρὰ ἐγγονή της με ἀνοιχτὸν στόμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου διεκρίνοντο οἱ ὡς στίλβων ἐλέφας λευκοὶ καὶ ὠραῖοι ὀδόντες της.

Ὁ Φιλοθέου ἐκάθητο ἀπέναντί της, καὶ ἠκροᾶτο τῆς ἀναγνώσεως μειδιῶν. Καὶ ἔπρεπέ τις νὰ μειδιᾷ, ἐπειδὴ ἡ διαθήκη ἦτο καθ' ὄλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως διαθήκη παραδόξου ἀνθρώπου.

Κύριον καὶ καθολικὸν κληρονόμον του καθίστα ὁ ἀποθανὼν τὸν ἔμπορον Φιλοθέου· μετ' αὐτὸν εἶποντο οἱ δευτερεύοντες.

Δέκα καὶ τέσσαρας χιλιάδας ταλήρων διέθετεν ὑπὲρ τῆς κοινότητος, ἥτις ὅμως ὤφειλε τοὺς τόκους τῶν χρημάτων τούτων νὰ διανέμῃ κατ' ἔτος εἰς τοὺς τρεῖς κυφοὺς, τοὺς γεννηθέντας ἐντὸς τῆς περιφερείας τοῦ νομοῦ ἐκείνου, καὶ ἔχοντας τὴν μεγαλητέραν καμπούραν. Πρὸς ἐκλογὴν τούτων διέταττε νὰ συστηθῇ ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ Νομάρχου, τοῦ Νομοῦατροῦ καὶ ἑπτὰ κυφῶν. Οἱ ἐκλεχθησόμενοι ἔπρεπε νὰ ἔχωσιν ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν εἴκοσιν ἔτων. Αἱ γυναῖκες ἀπεκλείοντο τῆς ἐκλογῆς. Οἱ ἄπαξ ἐκλεχθέντες εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλεχθῶσι καὶ διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος, ἐὰν δὲν ἐπαρουσιάζοντο ἄλλοι ὑπερβαίνοντες κατὰ τὸ μέγεθος τῆς καμπούρας.

Ὅταν ἀνεγινώσκετο τὸ μέρος τοῦτο τῆς διαθήκης ἐπῆλθεν εἰς τὸν Δαμιανὸν ἡ ἰδέα νὰ σχηματίσῃ κερδοσκοπικὴν ἐταιρίαν, ἥτις νὰ συναθροίσῃ ὅλους τοῦ κόσμου τοὺς κυφοὺς ἀνδρας καὶ γυναῖκας, μετ' αὐτῶν δὲ, ὡς μετὰ θηριοτροφείου, νὰ περιέρχεται τὰς διαφόρους πόλεις διὰ τὰ ἐπιδεικνύη αὐτοὺς. Συγχρόνως ἔλεγεν ὅτι δύναται τις, συνδέων τοὺς κυφοὺς τούτους διὰ τοῦ γάμου, νὰ ἀναδείξῃ ἀληθὴ καὶ παραδειγματικὴν φυλὴν τερατωδῶν κυφῶν.

Τὴν περὶ τοῦ σχεδίου τούτου σκέψιν ἀνέβαλεν, ἐπειδὴ ἐξηκολούθει ἡ ἀνάγνωσις τῆς διαθήκης.

Τὸν ἐν Τρικκάλοις οἶκόν του κατέλειπεν ὁ ἀποθανὼν εἰς τὴν πόλιν, ἥτις ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὸν εἰς ὅποιονδήποτε κοινωφελῆ σκοπὸν ἤθελε. Τὴν ἐπομένην ὅμως ὑποχρέωσιν ὤφειλε νὰ διατηρήσῃ. Ἐπὶ δέκα ἔτη νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ εἰς κανένα νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τῶν δωματίων, εἰς τὰ ὁποῖα πρὸ εἴκοσιν ἔτων κατῴκει αὐτὸς ὁ ἴδιος· συνάμα δὲ διέ-

ταττε νὰ μένωσιν αἱ θύραι καὶ τὰ παράθυρα ἐντετοιχισμένα ὅπως εἶχον· παρελθούσης τῆς προθεσμίας τῶν δέκα ἔτων, ἠδύνατο ἡ πόλις νὰ μεταχειρισθῇ καὶ ταῦτα ὅπως ἤθελε.

Περαιτέρω ὁ διαθέτης ἐμνημόνευεν εἰς τὴν διαθήκην του ὀνομαστὶ ὅλους ἐκείνους, οἵτινες εἶχον προσβάλει αὐτὸν ἐπαισθητῶς, προσθέτων μάλιστα καὶ τὸν τρόπον τῆς προσβολῆς. Εἰς ἕκαστον τούτων (ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐτῶν δὲν ἦτο μικρὸς) ἄφινεν ἀπὸ εἴκοσι πέντε δραχμᾶς. Ὅλοι οὗτοι, ἔγραφε, δύνανται διὰ τῶν χρημάτων τούτων νὰ διασκεδάσωσι μίαν ἡμέραν, ἀφοῦ ἐλευθερώθησαν πλέον ἀπὸ τὸν κόπον νὰ ὑβρίζωσιν ἓνα ἀτυχῆ ἀνθρώπον, οἷος ἦτο ὁ διαθέτης.

Τὰ χρήματα ὅσα δὲν ἤθελον λάβει οἱ ὑβρισταὶ οὗτοι διέθετεν ὁ ἀποθανὼν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν τοῦ τόπου. Ὅλα τὰ ἄλλα τοῦ κτήματος, αἱ σταφιδάμπες, οἱ καὶ ἄμπελοι, οἱ ἐλαιῶνες καὶ αἱ γαῖαι, ἐν γένει ὅλα τὰ κινητὰ καὶ ἀκίνητα, τὰ ἐν ταῖς ἀποθήκαις καὶ τοῖς κιβωτίοις καθὼς καὶ τὰ μετρητὰ ἀνῆκον εἰς τὸν Φιλοθέου. Ἐκτὸν τάλληρα ἐκ τούτων ὤφειλεν οὗτος νὰ δώσῃ εἰς τινὰ γραῖαν ἐκ Καλαβρύτων θείαν.

Περὶ τοῦ Μαστρολευθέρη καὶ τοῦ Δαμιανοῦ οὐδὲ ἐγίνετο καὶ λόγος.

Ἡ ἀνάγνωσις τῆς διαθήκης εἶχε πλέον τελειώσει . . . ἀλλὰ πῶς ἡλλοιώθη ἡ σκηνή!

Ὁ Φιλοθέου ἔμενε πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν ψυχικὴν κατάστασιν. Ὁ δὲ Δαμιανὸς καὶ ὁ Μαστρολευθέρης;

Ὁ δεῦτερος περιπεσὼν εἰς λειποθυμίαν ἠναγκάσθη νὰ καθίσῃ οὐδόλως διαφέρων τοῦ νεκροῦ, ἐπὶ τοῦ καθίσματος, ἐφ' οὗ μέχρι τοῦδε ἐκάθητο ἡ γραῖα θεία. Οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐστρέφοντο σπασμωδικῶς, αἱ χεῖρές του ἔτρεμον, τὰ ἐσωτερικά του ἐβράζον καὶ ἐταράσσοντο ἀπὸ ὀργὴν ἀκάθεκτον καὶ μανίαν. Δὲν κληρονομῶ τίποτε, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν, ἐν τούτοις ἔχω ἤδη δανεισθῇ χρήματα εἰς λογαριασμὸν τῆς κληρονομίας· τί θὰ κάμω τοὺς ἀριθμοὺς μου; τί θὰ κάμω τὸν ἀριθμὸν 200 . . . ; Ἄχ! θὰ ἐγινόμεν πλούσιος ἀνθρώπος! Αἰωνίως ἀναθεματισμένος νὰ ἦνε ὁ διαβολοκαμπούρης, ἂν θέλῃ ὁ Θεός. Τί θὰ μοῦ εἴπῃ τώρα ἡ σύζυγός μου; Πῶς θὰ κατορθώσω νὰ πληρώσω τὰ χρήματα . . . μέ τί θὰ ἀγοράσω τοὺς ἀριθμοὺς 60, 45, 25 καὶ 70; Ταῦτα λέγων ἔδρακνε ἐν ἄκρῃ ἀπελπισίᾳ τοὺς ὄνυχας τῶν δακτύλων του.

Ὁ Δαμιανὸς ἵστατο ἀκόμη ἀκίνητος. Τοσοῦτῳ ἦτο συνειθισμένος ἀπὸ τὰς τοιαύτας καταδρομὰς τῆς τύχης, ὥστε ἡ τωρινὴ δὲν τὸν συνεκίνησε τόσον πολὺ. Πάντοτε ἠλπίζεν ὅτι εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην ἤθελεν εὑρεθῇ καὶ δι' αὐτόν τι, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ πραγματοποιήσῃ ἐν τοῦλάχιστον τῶν πολλῶν του σχε-

δίων. Ἐπειδὴ ὁμως δὲν ἐκληρονόμει τίποτε παρηγορεῖτο μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι ὁ Φιλοθέου θὰ ἀναλάβῃ τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς τῶν ἰδεῶν του. Ἐὰν δὲ τοῦτο ἐγίνετο, ἦτο πάλιν ἱκανοποιημένος τὴν παποίθησιν ταύτην εἶχε τοῦλάχιστον εἰς τὸ στήθος του.

Ὁ εὐτυχέστατος δὲ πάντων ἦτο ἡ γραῖα θεία.

Ἄχ! Θεέ μου, ἀνέκραζεν ἐπληθειμένως. Ἄχ Παναγίξ μου Θεοτόκε, Ἐσταυρωμένε μου, ἤκουσα καλὰ; ἑκατὸν τάλληρα θὰ λάβωμεν; Αἶ καὶ τί θὰ τὰ κάμωμεν τόσα χρήματα; Ἄχ εὐτυχεῖς καιροί! Ἄν ἐλάβαντε τὰ χρήματα ταῦτα ὁ πτωχός μου Ἰωάννης βεβηκώς δὲν θὰ ἀπέθνησκεν.

Ἐκτύπα τὰς χεῖράς της ἀπὸ τὴν χαρὰν της, ἥτις ἐκ τῶν ἐνδομύχων ἀντενακλᾶτο καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της, ἡ ἱλαρότης τῶν ὁποίων ἐδείκνυν ὅτι οὗτοι εὐγνωμονοῦσι θεῷ τε καὶ ἀνθρώποις.

Ὁ Φιλοθέου παρετήρει αὐτὴν μὲ τὴν μεγαλειτέραν του εὐχαρίστησιν. Τὴν φιλάνθρωπον ἀπόφασιν τοῦ νὰ βοηθήσῃ τὴν γυναῖκα ταύτην, κυρίως δὲ νὰ φροντίσῃ διὰ τοὺς ἐγγόνους της εἶχε συλλάβει πρὸ πολλοῦ. Σήμερον ὁμως ἡ γραῖα δὲν εἶχε τόσην ἀνάγκην τῆς προστασίας του, ἐπειδὴ ἦτο εὐτυχής, ἐνῷ ἀπέναντί του ἴσταντο δύο ὄντα, τὰ ὅποια εἶχεν ἀπατήσῃ σκληρῶς ἡ τύχη. . . Τούτους νὰ διορθώσῃ, νὰ παρηγορήσῃ καὶ νὰ βοηθήσῃ ἐνόμιζε καθήκον του. Διὰ τοῦτο ἐπλησίασε τὸν Δαμιανὸν καὶ τὸν Μαστρολευθέρην καὶ τοὺς παρεκάλεσε νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν.

5

Οὕτως ἦτο ἐπόμενονον ὅτι θὰ συμβῇ.

Ὅτε ὁ Φιλοθέου συνωδευμένος ἀπὸ τὸν Δαμιανὸν καὶ τὸν Μαστρολευθέρην ἐφθάσεν εἰς τὸ δωμάτιόν του, τοὺς παρεκάλεσε νὰ καθίσωσι καὶ νὰ δώσωσιν ἀκρόασιν στιγμὰς τινὰς εἰς τοὺς λόγους του.

Πρὸ παντὸς ἄλλου διεβεβαίωσεν αὐτοὺς, ὅτι δὲν θὰ ἀναχωρήσωσι χωρὶς νὰ λάβωσι τίποτε ἐκ τῆς κληρονομίας, καὶ ὅτι κατὰ τὸ παρὸν αὐτὸς θὰ δώσῃ εἰς ἕκαστον αὐτῶν ἀνὰ 300 τάλληρα. Συγχρόνως ὑπεσχέθη αὐτοῖς, ἐὰν ἀκούσωσι τὴν συμβουλὴν του, καὶ ὁ μὲν παραιτήσῃ τὴν διὰ τὰ χαρτοπαίγνια μανίαν του, ὁ δὲ τὰ αἰώνια καὶ παράλογα σχέδιά του, ὅτι ἐξ ἅπαντος θὰ φροντίσῃ διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν καὶ τὸ μέλλον τῶν.

Ἀμφότεροι ἐξεπλάγησαν εἰς ἄκρον ὅταν ἤκουσαν παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν τὴν φιλάνθρωπον ταύτην πρότασιν τοῦ Φιλοθέου, ἀπὸ τὸν ὅποιον ποτὲ δὲν ἐπερίμενον τοιοῦτόν τι. Ὑπεσχέθησαν λοιπὸν εἰς τὴν ἑκτακτον ταύτην χαρὰν εὐρισκόμενοι ὅτι αὐτὸς ἀπῆται καὶ ἐπεθύμει.

Ὁ Φιλοθέου ἐν τούτοις δὲν ἦτο ἄνθρωπος, ὅστις παρεδέχετο τὰ πάντα τόσον εὐκόλως. Μετὰ σπουδαιότητος καὶ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης συστολῆς ἀπέδειξεν αὐτοῖς πόσον ἀνοήτως φέρονται, ὅτι μὲ τὴν μεγαλειτέραν ἀφροσύνην κατέστρεψαν τὴν εὐτυχίαν τῶν. Ὑπέμνησεν ὅλως ἀπροκαλύπτως εἰς τὸν Μαστρολευθέρην πόσον παρέβη τὸ πρὸς τὴν σύζυγον καὶ τὴν οἰκογένειάν του καθῆκον αὐτοῦ, ὅτι τὰ μετὰ πικρίας καὶ κόπων ἀποκτώμενα χρήματα σκορπίζει ἀφρόνως εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ Πειραιῶς, τὰ χαρτοπαίγνια δηλ. Ἀπέδειξε τῷ Δαμιανῷ πόσον γελοῖος εἶναι σκεπτόμενος καὶ ἀναλογιζόμενος σχέδια, ἅτινα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῶσιν, ἐν ᾧ ἡδύνατο διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ δραστηριότητός του νὰ προσπορίζεται τὰ πρὸς συντήρησιν του ἀναγκαῖα ἀρκούντως. Ἀπῆτησεν ἐπὶ τέλους ἀπὸ αὐτὸν νὰ μεταβάλλῃ ἀμεταθέτως τὸν βίον του.

Πραγματικῶς ἀμφότεροι ἐφαίνοντο ἄρκετὰ συγκινημένοι καὶ μεταμελημένοι. Τοῦ Μαστρολευθέρη τὸ πρόσωπον, ὡς τὸ τοῦ ὑπὸ τοῦ συνειδότης του ἐλεγχομένου κακούργου ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμούς του, ἐκ τῶν ὁποίων κατέρρεον δάκρυα μετάνοίας καὶ μεταμελείας. Διεβεβαίω δὲ μὲ τὸν ἱερώτερον τρόπον ὅτι ἂν θέλῃ ὁ Θεὸς θὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τὴν ἰδίαν αὐτὴν ἡμέραν νὰ μεταβάλλῃ τοὺς τρόπους του· ὠρκίσθη μάλιστα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὅτι δὲν θὰ παίξῃ πλέον χαρτὶά, οὔτε θὰ γράψῃ πλέον εἰς λαχεῖον.

Καὶ τοῦ Δαμιανοῦ ἡ καρδιά ἤρχισε νὰ μαλακῶνῃ ἀπὸ τοὺς καθολικοὺς τοῦ Φιλοθέου λόγους. Τὴν στενοχωρίαν του ἀπεδείκνυν καὶ αἱ κινήσεις τῶν χειρῶν του· μὲ τὴν μίαν ἐδιόρθωνε τὰς χειρίδας τοῦ ὑποκαμίσου του καὶ τὴν ἄκραν τοῦ λιμοδέτου του, μὲ τὴν ἄλλην ἔλαβεν ἄλλεπαλλήλους πρέζας ταμβάκου, ἔθεσε μετὰ ταῦτα τὰ δάκτυλά του ἐπὶ τῆς ῥινὸς καὶ εἶπε μὲ ἐσωτερικὴν συγκίνησιν.

Κύριε ἐξάδελφε Φιλοθέου, τὴν στιγμὴν ταύτην μὲ ἐπῆλθε λαμπρότατόν τι σχέδιον, ὄχι, ὄχι, λαμπρότατον τις ἰδέα. . . πόσον καλὸν θὰ ἦτο, ἐὰν ἀπεφασίζετε νὰ συστήσετε ἐν φρενοκομείῳ διὰ τοὺς ἀποπεπλανημένους νεανίας, καὶ ἐλαμβάνετε ἐμὲ ὡς τὸν πρῶτον τροφοιμὸν σας.

Μ' ὅλην τὴν σπουδαιότητα τῆς θέσεως ὁ Φιλοθέου δὲν ἡδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὸν γέλωτα· ἐπειδὴ ἐν ᾧ ὁ Δαμιανὸς μετεμελεῖτο, καὶ ὠρκίζετο μάλιστα, ὅτι θὰ παύσῃ τοῦ νὰ κάμῃ σχέδια τοῦ λοιποῦ, ἡ πρώτη του δοκιμὴ πρὸς διάρθρωσιν ἦτο πάλιν. . . ἐν σχέδιον.

Ὁ Φιλοθέου κατανόησε καλῶς ὅτι τὸ νὰ βοηθήσῃ τις τοὺς δύο ταύτους ἦτο σχεδὸν ἀδύνατον. Τοῦτο ὁμως δὲν τὸν ἀπέτρεψε τοῦ φιλάνθρωπου αὐτοῦ σκοποῦ. Πρὸ παντὸς ἄλλου ἀπῆτησεν ἀπὸ τὸν Μα-

στρολευθέρην νὰ τοῦ δώσῃ τὸν ὄνειροκρίτην του. Ὁ Μαστρολευθέρης ὑπήκουσεν, ἀλλ' ἐνεχείρισε τῷ Φιλοθέῳ τὸν θησαυρὸν τοῦ τοῦτον μὲ βαθεῖς στεναγμούς, καὶ τρομερὰς τῶν ὀφθαλμῶν του περιστροφάς, ἀναλογιζόμενος πάντοτε καθ' ἑαυτὸν τοὺς ἀριθμοὺς 60, 45, 25, 70. Μετὰ ταῦτα ὑπεσχέθη κατ' ἀπαίτησιν τοῦ Φιλοθέου, δίδων τὴν χεῖρά του καὶ τὸν λόγον τῆς τιμῆς του, ὅτι δὲν θὰ παίξῃ πλέον χαρτί καὶ δὲν θὰ γράψῃ εἰς λαχεῖον. Τούτου γενομένου ὑπέγραψεν ὁ Φιλοθέου γραμματίον πληρωμῆς ταλλήρων τριακοσίων· ἐγχειρίζων δὲ αὐτὸ τῷ Μαστρολευθέρῃ, οὕτως ἀπὸ τὴν χαρὰν ἠκτινοβόλουν οἱ ὀφθαλμοί, εἶπε·

Μετὰ ἓν ἔτος, Μαστρολευθέρη, θὰ ὁμιλήσωμεν πάλιν μαζύ. Ἄν ἕως τότε κρατήσῃς τὴν ὑπόσχεσίν σου, νὰ ᾔσῃ βεβαίωτος ὅτι θὰ μείνῃς ἀπὸ ἐμὲ εὐχαριστημένος.

Ἐγὼ δὲ; ἠρώτησεν ὁ Δαμιανὸς φέρων εἰς τοὺς ῥῶθονάς του γιγάντειον πρέζαν.

Ὁ Φιλοθέου ἐκάθισε καὶ ὑπέγραψεν ὅμοιον γραμματίον χρηματικόν. Ἐδῶ! εἶπε πρὸς αὐτὸν μετὰ ταῦτα. Ἀντὶ τούτου ἀπαιτῶ παρ' ὑμῶν τὰ ἐπόμενα. Πρῶτον νὰ ἀγοράσῃτε ἐνδυμασίαν καθαρὰν καὶ ἀπλὴν· δεῦτερον νὰ ἀναχωρήσῃτε εὐθὺς σήμερον διὰ τὸν μέχρι τοῦδε τόπον τῆς διαμονῆς σας· τρίτον νὰ ἐπιμεληθῇτε ὅσον δύνασθε τὴν γραφικὴν σας ὑπηρεσίαν, καὶ νὰ μὴ ἐγκαταλείψετε αὐτὴν ἐπὶ οὐδεμιᾷ προφάσει· καὶ τέταρτον νὰ μοὶ ὑποσχεθῇτε, δίδοντές μοι τὴν χεῖρά σας καὶ τὸν λόγον τῆς τιμῆς σας ὅτι θὰ πύξτε πλέον τοῦ νὰ κάμνετε σχέδια. Θὰ παραγγείλω νὰ σᾶς ἐπιβλέπωσιν. Ἐάν μετὰ ἓν ἔτος ἀποδείξτε ὅτι πραγματικῶς ἐγίνατε καλλήτερος ἄνθρωπος, τότε δύνασθε νὰ ἐμπιστευθῇτε εἰς ἐμὲ τὸ μέλλον σας.

Κύριε ἐξάδελφε, ἀνέκραξεν ὁ Δαμιανὸς μὲ ἀνεωγμένους τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ λαμβάνων μὲ τὴν σκελετοειδῆ χεῖρά του τὴν τοῦ ἐμπόρου. Ἰδοὺ ἔχετε τὴν χεῖρά μου καὶ τὸν λόγον τῆς τιμῆς. Πρὶν ἔλθω ἐνταῦθα ἤμην σχεδὸν βέβαιος ὅτι θὰ εὕρω τὴν εὐτυχίαν μου, μὲ ὅλην μου δὲ τὴν σπουδαιότητα σχεδ... ἀποφασίζω νὰ μεταβληθῶ ἐπὶ τὸ κρεῖτον.

6

Ἡ μεταβολή.

Παρήλθον ἱκανὰ ἔτη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης, ὅτε ὥραϊαν τινὰ καὶ αἰθρίαν ἑαρινὴν πρωΐαν μετηνέχθη ἡ γραῖα θεία εἰς τὸν τελευταῖον τῆς ἀναπαύσεώς της τόπον. Τὰ ἔσχατα τοῦ βίου αὐτῆς ἔτη εἶχον διέλθει ὥραϊα καὶ εὐφρόσυνα, ὥς ἡ ὥραιότερα τοῦ ἔαρος ἡμέρα. Ἀγνωστός τις φιλάνθρωπος χεῖρ ἀπεμάκρυνεν ἀπ' αὐτῆς πᾶσαν φροντίδα. Ἄν αὕτη ἦτο

ἡ τοῦ Φιλοθέου... τοῦτο αὕτη δὲν τὸ ἐγνώριζεν, οὔτε τὸ ἔμαθεν. Ἐγνώριζεν ὅμως ὅτι ὁ καλὸς ἐκεῖνος καὶ δραστήριος ἀνὴρ υἱοθέτησεν ἓνα ἐκ τῶν ἀρρένων ἐγγόνων της καὶ τὴν μικρὰν, ἣν ἡ γραῖα εἶχε μεθ' ἑαυτῆς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς διαθήκης, καὶ ὅτι ἐφρόντιζε διὰ τὴν ἀνατροφήν καὶ διατροφήν τῶν λοιπῶν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἡ θετὴ θυγάτηρ τοῦ Φιλοθέου, ἥτις ἀνεπτύχθη ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν πρὸς εὐχαρίστησιν τοῦ εὐγενοῦς τούτου τῆς ἀνθρωπότητος εὐεργέτου, ἐταξείδευε χάριν διασκεδάσεως μετὰ τοῦ συζύγου της, ἐνὸς εὐφραιστάτου νέου ἱατροῦ εἰς τὰς Ἰονίους νήσους. Ἐπειδὴ δὲ ὁ νέος οὗτος ἱατρὸς προέθετο νὰ συνδέσῃ μετὰ τῆς διασκεδάσεως καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ὠφέλειαν, ἐπεσκέπτετο διὰ τοῦτο ἅπαντα τὰ καταστήματα, ὅσα εἶχον σχέσιν μὲ τὸ ἐπάγγελμά του, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἠδύνατο νὰ διδαχθῇ ὠφέλιμόν τι διὰ τὴν ἐπιστήμην του. Ἐπεσκέφθη λοιπὸν μετὰ τῆς συζύγου του καὶ τὸ ἐν Κερκύρα φρενοκομεῖον. Διελθὼν ἐν τῷ θλιβερῷ τούτῳ, καὶ ἐν τούτοις διὰ τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα τόσον ἀγαθοεργῶ καταστήματι, τοὺς διαφόρους ἀσθενεῖς, εἶχεν ἀποφασίσει πλέον νὰ ἀναχωρήσῃ, ὅτε ὁ περιφέρων αὐτὸν ἱατρὸς τὸν παρεκάλεσε νὰ παρατηρήσωσιν ἀκόμη τοὺς εἰς δύο ἰδιαιτέρα δωμάτια ἀποχωρισμένους ἀσθενεῖς, οἵτινες ὡς θύματα τῆς ἠθικῆς διαφθορᾶς τῆς ἐποχῆς μας ἐνεδιέφερον πολὺ τὸν ἐπιστήμονα ὑπὸ φιλολογικὴν καὶ ἠθικὴν ἐποψίν. Ὡς ἦτο ἐπόμενον ὁ νέος ἱατρὸς παρεδέχθη τὴν πρότασιν ταύτην. Καταβὰς δὲ μετὰ τῆς συζύγου του καὶ τοῦ ἱατροῦ τοῦ φρενοκομεῖου εἰς τὸ ὑπόγειον πάτωμα, ἐφθασεν εἰς τὰ δωμάτια τῶν δύο δυστυχῶν ὄντων.

Ἐντὸς τοῦ ἐνὸς ἐκάθητο ἰσχνὸς ἀνὴρ καὶ μικρόσωμος μὲ κοίλους ὀφθαλμούς, ἐστερτημένους πάσης ζωηρότητος, στεῤῥους τέλος καὶ ἀκινήτους. Οἱ χαρακτηρισμοὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐνεποίουν φρικίαν, ἐπειδὴ ἔβλεπέ τις, ὅτι ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ μαίνεται ἀκάθεκτόν τι πάθος, ὅπερ εἶχε κατακυριαύσει αὐτὸν, καὶ εἶχε καταστρέψει ἐντελῶς τὸν ὀργανισμόν τοῦ ἐγκεφάλου του. Τὸ αὐτοσυνηδὸς, ἡ κορωνίς καὶ ἡ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ θεία σφραγίς, εἶχεν ἐντελῶς ἐκλείψει, ὁ δυστυχὴς ἄνθρωπος δὲν ἦτο πλέον εἰς κατάστασιν νὰ διακρίνῃ τὰ ἐσωτερικὰ αἰσθήματα τῶν ἐξωτερικῶν ἐντυπώσεων. Τὸ πάθος, ὅπερ ἐκράτησεν ὁλοκλήρως τῆς ζωῆς του, εἶχε καταβροχθίσει ἀπάσας τὰς ἄλλας ἐντυπώσεις.

Τὸ τὴν φρικίαν ὅμως ἐμπνέον εἶχεν ἐναπομείνει, διὰ τοῦτο ὁ μανιώδης ἦτο περιτετυλιγμένος ἐντὸς στενοῦ μανδύου, ὅστις καθίστα εἰς αὐτὸν ἀδύνατον πᾶσαν ἐλευθερίαν κίνησιν, καὶ ἀπεδείκνυσεν ὅτι τὸν κατελάμβανεν ἐνίοτε μανιώδης ἐξαγρίωσις.

Καὶ πραγματικῶς ὁ μαινόμενος ἤρχισεν αἰφνης νὰ βοᾷ·

Ἐξήντα, σαρανταπέντε, εἴκοσι πέντε, ἐβδομήντα. Ἐκραζε δὲ μὲ φωνὴν ἀξυτάτην δισχιζούσαν τὰ ὦτα τῶν παρόντων, συγχρόνως δὲ ἐκίνει τὰ δεσμευμένα του μέλη μὲ τὴν βίαν τῆς μανίας· ἐκ δὲ τῶν ὑπογλαυκῶν ὀφθαλμῶν του ἐξήρχοντο βλέμματα καταπληκτικὰ καὶ διαπεραστικὰ· ἔξήντα, σαρανταπέντε, εἴκοσι πέντε, ἐβδομήντα. Ἄφετέ με ἐλεύθερον, κκοῦργοι, ἄφετέ με! γίνεται ἡ κλήρωσις! θὰ τὰ κόψω... χὰ χὰ χὰ, πρέπει νὰ παίζω, νὰ παίζω, νὰ γράψω ἔξήντα, σαρανταπέντε, εἴκοσι πέντε, ἐβδομήντα, ἀπέτυχεν... Ἄφετέ με ἐλεύθερον! ἐλεύθερον! ἐλεύθερον! ἐλεύθερον! Τὴν τρομερὰν δὲ ταύτην κραυγὴν, διεδέχετο τρομακτικωτέρα ὁρμή, ὥστε ἡ νέα κυρία ἐκπλαγεῖσα καὶ διαταραχθεῖσα ἔπεσεν εἰς τοὺς βραχίονας τοῦ συζύγου της.

Ὁ δυστυχὴς ἄνθρωπος ἐν τούτοις δὲν ἔπαυσεν· Ἐκ νέου ἤρχισε νὰ προφέρῃ τοὺς ἀθλίους ἐκείνους ἀριθμοὺς, ὅσον δὲ συχνότερον ἐπρόφερε τούτους, ἐπὶ τοσοῦτον φοβερώτερος ἐγίνετο, ὥστε ἐνόμιζέ τις ὅτι δεινὴ τις ἀόρατος δαιμονικὴ δύναμις μὲ πυρώδεις μάστιγας τοῦ ἐπετίθετο διὰ νὰ παροξύνῃ τὴν λύπην του. Οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐγίνοντο ὁλοπῶς μεγαλειότεροι, ἐξερχόμενοι δὲ ἐκ τῶν βαθέων αὐτῶν κοιλωμάτων, ἐστρέφοντο σπασμωδικῶς. Αἱ ὀλίγαι τρίχες τῆς κεφαλῆς του ἀνωρθοῦντο, ἡ ὠχρότης τοῦ θανάτου ἐκάλυπτε τὸ πρόσωπόν του, τὰ μέλη του ἔτρεμον, τὸ στόμα του ἐσφάδαζε καὶ ἐκαλύπτετο ἀπὸ ἀφρόν.

Ἐξηκολούθει ὁ ἀθλιὸς κραυγάζων ἔξήντα, σαρανταπέντε, εἴκοσι πέντε, ἐβδομήντα. Ἄφετέ με ἐλεύθερον! ἐλεύθερον! ἐλεύθερον! πρέπει νὰ παίζω χὰ χὰ χὰ νὰ γράψω, νὰ γράψω.

Ὅσον ταχύτερον ὁ δαίμων τῆς μανίας ἐκίνει τὴν μάστιγά του, τοσοῦτον τρομακτικωτέρα, καὶ διαπεραστικωτέρας κραυγὰς ἐξεβαλλεν, μεχριστοῦ πυκνὸς ἀφρός ἐπεκάθησεν ἐπὶ τοῦ στόματός του, αἱ δυνάμεις του ἐξηντλήθησαν, καὶ ὁ μαινόμενος εἰς ἱλιγγιώδη κατάστασιν περιελθὼν ἐφαίνετο ὅτι θὰ διαρρήχῃ.

Ἡ κατάστασις ὅμως αὕτη ἦτο στιγμιαία. Εὐθὺς ἤρχισεν ἐκ νέου νὰ μαίνεται, νὰ κραυγάζῃ καὶ νὰ λυσσᾷ τρομακτικώτερα, ὥστε ἡ νέα κυρία δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ὑποφέρῃ. Δάκρυα συμπαθείας ἐπλήρωσαν τοὺς ὀφθαλμούς της βλεπούσης τὴν ἀτελείωτον ταύτην ταλαιπωρίαν, στηριζομένη δὲ ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ ἀνδρός της ἀνεχώρησε μετ' αὐτοῦ ἀπὸ τὸ δωμάτιον.

Ὅτε ὁ φύλαξ, ἐξακολουθοῦντος τοῦ μαινομένου νὰ λυσσᾷ, ἐκλείσει τὴν θύραν τοῦωματίου, ὁ ἱατρὸς τοῦ φρενοκομείου εἶπε πρὸς αὐτούς·

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι θυμὰ τῶν χαρτίων· ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἄλλοτε ἦτο ὑποδηματοποιὸς καὶ εἰς καλλίστην κατάστασιν, ἔπαιζεν ἐν τούτοις τόσον ἐμπαθῶς τὰ χαρτιά, ὥστε ἐξώδευεν εἰς αὐτὰ ἅπαντα αὐτοῦ τὰ ὑποδήματα. Λέγεται μάλιστα, ὅτι ὑπεσχέθησαν εἰς αὐτὸν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν, ἀν' ἀπεράσιζε νὰ διορθωθῇ εἰς μάτην ὅμως, ὁ διάβολος ἔσυρεν αὐτὸν πάλιν εἰς τὰ χαρτιά. Δυστυχία, χρέη, οἰκογενειακὴ ταλαιπωρία, αἵτινες καθ' ἐκάστην ἐπηύξανον, κατήντησαν αὐτὸν εἰς τοιαύτην θέσιν, ὥστε ὅταν δὲν ἠδύνατο νὰ οἰκονομήσῃ πλέον χρήματα διὰ τὰ κατηραμένα χαρτιά ἐγένετο μανιώδης.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι τόσον καλὰ, εἶπεν ἡ νέα γυνὴ ἐπιστηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ συζύγου της· νομίζω ὅτι ἔχω ἰδεῖ ποτε τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου τούτου.

Πῶς εἶναι δυνατόν! ἀπεκρίθη αὐτός. Ὁ φύλαξ τότε ἤνοιξε καὶ τοῦ δευτέρουωματίου τὴν θύραν. Ἡ νέα γυνὴ ἐδίστασε νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτό. Ὁ ἱατρὸς τὴν καθυσύχασε διαβεβαιώσας αὐτὴν ὅτι ὁ ἀσθενὴς οὗτος εἶναι ἐντελὴς ἡσυχὸς καὶ ἀνεπίφοβος.

Ἐν τῷωματίῳ ἴστατο ἐπίμηκός τι κοκκαλοειδὲς καὶ σκελετοειδὲς ὄν. Ἡ κεφαλὴ του ἦτο ἐντελὴς γυμνή, τὸ πρόσωπόν του ἰσχνόν, καὶ ἐκαλύπτετο μόνον ἀπὸ ἐπιδερμίδα ρυτιδῶδη καὶ δερματώδη, ὥστε ἐνόμιζέ τις ὅτι ἔχει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του τὴν κεφαλὴν νεκροῦ. Αἱ χεῖρες καὶ οἱ δάκτυλοι, οἱ βραχίονες καὶ οἱ μῆροί του δὲν διέφερον ποσῶς ἀπὸ τὰ ὀστά.

Ὅτε εἰσῆλθεν ὁ ἱατρὸς μετὰ τῶν ξένων ἐπεχύθη μικρὸν μειδίαμα ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ἀνθρώπου τούτου, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ σηκωθῇ ποσῶς.

Δοιπὸν, Δαμιανὲ, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ ἱατρὸς. Τί νέα; δὲν εὗρες ἀκόμη τίποτε;

Ἐπὶ τῶν χειλέων τοῦ Δαμιανοῦ ἐπεχύθη πάλιν μωρὸν καὶ σεσηρὸς μειδίαμα. Ὑψωσε τὸν ἀριστερὸν βραχίονα, ἔθεσε τὸν λιχανὸν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἐπὶ τῆς ῥινὸς καὶ εἶπε μὲ βραγχώδη φωνήν·

Καλλίτερον!

Τί καλλίτερον ἐφεῦρες; ἠρώτησεν αὐτὸν μὲ μαλακὸν τρόπον ὁ ἱατρὸς.

Ὁ Δαμιανὸς ἐνευσεν.

Τί λοιπόν;

Ταμβάκον.

Ἄ! ἔτσι! ἐξηκολούθησεν ὁ ἱατρὸς ἀποτεινόμενος πρὸς ἑαυτόν. — Θέλει ταμβάκον. Οὗτος εἶναι ἡ μόνη του ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀπόλαυσις.

Καὶ ὁ ἱατρὸς προσέφερεν εἰς αὐτὸν τὴν ταμβάκηκον του.

Ὁ Δαμιανὸς συνέστειλε τοὺς πέντε δακτύλους, καὶ ἔλαβεν ὅσον οὗτοι ἠδυνήθησαν νὰ λάβωσι ταμβάκον, ὕψωσε μετὰ ταῦτα βραχέως τὸν βραχίονά

του· ὅτε ὁμῶς ἔφερε τὴν χεῖρά του πλησίον τοῦ στόματός του, ἀντὶ νὰ θέσῃ τὸν ταμβάκον εἰς τὴν μύτην του, τὸν ἔρριψεν εἰς τὸ στόμα του καὶ τὸν κατέπιεν.

Ἐπτυσσε τότε ὁ ἱατρός καὶ ἐκτύπησεν ἑλαφρῶς αὐτὸν εἰς τὴν χεῖρα καὶ τοῦ εἶπε· Δὲν σοῦ ξαναδίδω πλέον ταμβάκον.

Ὁ Δαμιανὸς ἔμεινεν ἀτάραχος ὡς νήπιον, τὸ δὲ μωρὸν μειδίαμα ἐπεχύθη πάλιν ἐπὶ τοῦ προσώπου του. Ἐπειτα ἐφέλλισεν·

Ὅλον τὸν ταμβάκον... Ὅλον τὸν ταμβάκον· πάραυτα ὁμῶς ἔχασε τὴν σειρὰν τῆς ὁμιλίας του.

Τί θὰ κάμῃς ὅλον τὸν ταμβάκον; ἠρώτησε περαιτέρω ὁ ἱατρός.

Ἡ ἑλεεινὴ ἀνθρωπίνη μορφή δὲν ἠδύνατο ὁμῶς νὰ τὸν ἐννοήσῃ. Ἰστατο ἀκίνητος, τὸ δὲ μωρὸν μειδίαμα ἐφαίνετο ἐπὶ τῶν χειλέων του. Ἦτο τοῦτο ἄνθρωπος; ἢ ἦτο ἀπλῶς σκιά ἀνθρώπου;

Ὁ ἱατρός ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν του, ἔπειτα ἐκτύπησεν αὐτὸν εἰς τοὺς ὤμους καὶ τὸν ἠρώτησε·

Δὲν ἔχεις σχεδὸν τι κατὰ νοῦν;

Ἡ μορφή ἔμενεν ἀκίνητος, ἐσκαρδάμυττε δὲ μωρῶς ὡς τὰ ζῶα.

Δαμιανέ! ἐπανελάβην ὁ ἱατρός, ὅστις προσεπάθει νὰ ἐγείρῃ σπινθῆρα τινὰ τῆς σκέψεως τοῦ πάσχοντος. Δὲν κατώρθωσες νὰ ἐπινοήσῃς νέον τι;

Ὁ Δαμιανὸς ἐξηκολούθει μένων ἀκίνητος καὶ ἡλίθιος.

Ὁ ἱατρός ἔνευσε τότε εἰς τοὺς ξένους νὰ ἀναχωρήσωσιν. Ὁ ἄνθρωπος ἐξηντλήθη ὁλοτελῶς, ἔλεγεν ἀναχωρῶν. Πρὸ ὀκτῶ ἡμερῶν ἦτον εἰσέτι εἰς κατάστασιν νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὴν μονομανίαν του· ἤδη ὁμῶς ὡς βλέπω κατέλαβεν αὐτὸν ἐντελὴς μωρία.

Καὶ ποία ἦτο ἡ μονομανία του αὕτη; ἠρώτησεν ὁ ξένος ἱατρός.

Ἡ σχεδιογραφία, ἡ ἀσθένεια αὕτη τοῦ ἀφῆρεσε τὸ λογικόν! ἀπεκρίθη ὁ ἱατρός τοῦ φρενοκομείου.

Πῶς; ἀνέκραξεν ἡ νέα κυρία, ἥτις τότε ἀνεμνήσθη τῆς παρελθούσης ἐκείνης ἐν Τρικκάλοις ἐποχῆς. Δὲν ὀνομάζεται ὁ δυστυχὴς Δαμιανὸς Ἀναργύρου;

Μάλιστα οὕτως ὀνομάζεται, συνήθως ὁμῶς παρὰ τῷ λαῷ εἶναι γνωστὸς ὑπὸ τὸ ἐπώνυμον ὁ Σχεδιογράφος, εἶπεν ὁ ἱατρός τοῦ φρενοκομείου.

Ὁ δὲ εἰς τὸ ἄλλο δωμάτιον ὁ καταπληκτικὸς ἐκεῖνος δὲν ὀνομάζεται Μαστρολευθέρης Χούντας;

Μάλιστα οὕτως ὀνομάζεται.

Γνωρίζεις βλέπω ἀμφοτέρους, εἶπεν ὁ σύζυγός της.

Μάλιστα ἀπήντησε περίλυπος ἡ νέα κυρία — Ὅτε ἤμην δεκατεσσάρων ἐτῶν νέα συνηντήθην μετ' αὐτῶν εἰς Τρίκκαλα ἐλθόντων διὰ νὰ λάβωσι τὴν κληρονομίαν τοῦ τότε ἀποθανόντος θείου μας. Ὁ πατήρ ἐ-

πραξε πολλὰ ὑπὲρ αὐτῶν· οὗτοι ὁμῶς δὲν κατώρθωσαν νὰ γίνωσι κύριοι τῶν παθῶν των, καὶ διὰ τοῦτο ἀφῆρεσεν ἀπὸ αὐτοῦς τὴν προστασίαν του. Πόσον θὰ ἐκπλαγῇ ὅταν ἀκούσῃ τὸ ἄθλιον αὐτῶν τέλος!

Ὁ Φιλοθέου ὁμῶς δὲν ἐξεπλάγη ποσῶς, ὅταν ἤκουσεν ἀπὸ τὰ προσφιλή του τέκνα, ἐπανελθόντα ἐκ τῆς περιοδείας των, τὴν τύχην ἀμφοτέρων τῶν προστατευομένων του.

Ἦτο ἐπόμενονον ὅτι θὰ καταντήσωσιν εἰς τὴν ἀξιοδάκρυτον ταύτην κατάστασιν, εἶπε συγκεκινημένος. Οὗτοι ἦσαν κατακυριευμένοι ἀπὸ τὴν ἠθικὴν ἐξαχρείωσιν τῆς ἐποχῆς ταύτης, καὶ ἀπεμάκρυναν ἀφ' ἑαυτῶν τὴν εὐεργετικὴν προστασίαν τοῦ καλοθελητοῦ των. Ἦδη οὐδὲν ἄλλο ὑπολείπεται νὰ εὐχώμεθα, παρὰ τὸ δυστυχὲς καὶ ἄθλιον αὐτῶν τέλος νὰ χρησιμεύσῃ ὡς παράδειγμα εἰς ἄλλους.

Λ.

ΑΠΟΔΗΜΗΤΟΥ ΑΝΑΜΝΗΞΕΩΝ

ΜΙΚΡΟΝ ΑΠΟΚΕΓΓΑΣΜΑ (*).

(Ἐκκλησίαι, κωδωνοστάσια, κώδωνες, κωδωνοκρουσάι ἐν Ζακύνθῳ.)

Τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν κωδωνοστασιῶν τῆς Ζακύνθου εἶναι ἀμύθητον καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἐκατὸν μὲν στόματα καὶ γλώσσας ἔχοντος, χάλκεον δὲ ἦτορ ἐν τῷ στήθει ἐμπερικλειόντος. Ἀνά πᾶν βῆμα, ἐν πάσῃ ὁδῷ ἐντὸς τῆς πόλεως, ἐν τοῖς ἀγροῖς, ὅπου καὶ ἂν στρέψῃς τὸ βλέμμα, βλέπεις ἐκκλησίαν ὀρθογωνίου σχῆμα συνήθως ἔχουσιν ἄ-

(*) Τὸ ἀνωτέρω ἀπόσπασμα ἐστάλη ἡμῖν ἐκ Κερκύρας τῇ 28 τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου, μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιστολῆς·

«Ὅτε κατὰ ἐγκαταλιπὼν προσκαίρως τὴν Θέμιδα, κατέφυγον χείρων εἰς τοὺς φιλολογικοὺς κόλπους τῆς σεβασμίας μητρὸς Πανδώρας, μὴ ἔχων ἄλλην ἐργασίαν, ἐποικίλλον διαίχημα βελόνῃ τοὺς πέπλους αὐτῆς κατὰ μῆνα, διότι φίλη τοῦ σурμου οὐδὲ ποτ' ἐπὶ δύο μῆνας ἐφόρεσε τὸν αὐτόν. Νῦν δ' ὅτε, ἀρπαγὴς ἐκ νέου ὑπὸ τῆς Θέμιδος, τῆς, ὡς ἡ Πενία τοῦ Λουκιανοῦ, «ἐξώδους τε καὶ εὐλαβοῦς καὶ μυρία τὰ ἀγκιστρα ἐκπεφυκῆτα ἐξ ἀπαντες τοῦ σώματος ἐχούσης», ἀφῆκα ἀποικίλτους τοὺς πέπλους ἐκείνους, ἀναγνούς ἐν ᾧρα σχολῇ τὴν πρὸς ἀπολογίαν τῆς Πανδώρας διὰ τὴν ἑλλειψιν Ποικίλων Λαλημάτων ὑπὸ τινος Ἑψιλὸν γραφεῖσαν ἐπινεπτρίδα, «ἐμνήσθην ἡμερῶν ἀρχαίων, ἐμελέτησα» καὶ ἀναδιψήσας ἀπίσπασα τεμάχιόν τι ἀναμνήσεως εἰδικὸν μὲν ὅλως, ἴσως δὲ καὶ τινὰ σχετικὴν ποικιλίαν κεκτημένον, πάντως ὁμῶς ἐνδιαφέρον εἰς τοὺς ἔξω τῆς Ζακύνθου καὶ τῆς ἐλευθέρης Ἑλλάδος Ἕλληνας, τοὺς μετὰ μεγίστης ἐπισκεψίας ἐπαινίσαντας τὰς παλαιὰς μου ἀττικὰς λεσχνησίας, διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἴσως, ὅτι περιεῖχον ἐν στολῇ ἑλαφρῇ μικρὰς τινὰς κοινωνικὰς τῆς ἐλευθέρης ἐστίας εἰδήσεις. Τὸ δὲ ράκος ταῦτο ἐγκλειστον τῇ δ' ἐπιστέλλω σοι, ἐξαιτούμενος ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποδοχὴν ἐν ταῖς στηλοειδέσι ἀγκυλαῖς τῆς ὀκτωκτιδοκτείδος Πανδώρας. Ἐρρώσο. » Σ. »